ZEVEN VUISTREGELS

voor een meer correcte en genuanceerde verslaggeving over geestelijke gezondheid

Fonds Julie Renson

Koningin Fabiolafonds

Koning Boudewijnstichting
Samen werken aan een betere samenleving

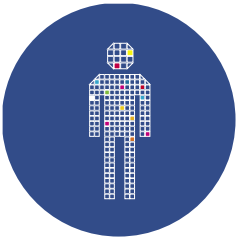
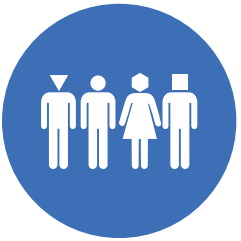

Journalistiek werk waarin psychische aandoeningen aan bod komen, wordt meer dan eens gekenmerkt door negatief gekleurde frames. Dat leidt tot overdreven problematisering en negatieve beeldvorming.

Mensen met geestelijke gezondheidsproblemen vinden dat niet correct en niet eerlijk. Zij vinden dat ze vaak verkeerd afgeschilderd worden en zo in een hoek worden gedrumd die niet de hunne is. Dat mag niet het effect zijn van journalistiek.

Fonds Julie Renson
Koningin Fabiolafonds
Koning Boudewijnstichting

VVGG - Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheid
CRéSaM - (Centre de Référence en Santé Mentale)
VVJ - Vlaamse Vereniging van Journalisten
AJP - Association des Journalistes Professionnels
Instituut voor Mediastudies - KULeuven

reiken zeven vuistregels aan voor een meer correcte en genuanceerde journalistieke behandeling van geestelijke (on-)gezondheid.

ZEVEN VUISTREGELS

voor een correcte en genuanceerde verslaggeving over geestelijke gezondheid

De eerste vijf vuistregels werken al een flink deel van de ongenuanceerdheden en de onbedoelde neveneffecten van verslaggeving over psychische problemen en aandoeningen weg:

1 Maak altijd de scheiding tussen de persoon en de aandoening, want mensen zijn meer dan hun aandoening.

Spreek bv. niet van een psychoot maar van een persoon met een psychose.

2 Vermijd het wij-zij-denken.

Er zijn niet twee groepen mensen in de wereld: mensen met een psychische aandoening en mensen zonder. Bovendien heeft iedereen wel een disfunctie. Heel veel mensen hebben in een bepaalde periode van hun leven te maken met psychische problemen. Dat kan eenieder zijn: naast jezelf kan het even goed een collega, familielid, vriend of buur zijn.

3 Kies je woorden zorgvuldig.

Vermeld nooit een aandoening zonder voldoende zekerheid dat de term juist gebruikt is. Controleer de juistheid van de terminologie via www.geestelijkgezondvlaanderen.be/wegwijs-overzicht of bij een andere betrouwbare bron.

Let er op dat de formulering geen stigmatiserende associaties oproept en vraag je af of de vermelding van de aandoening relevant is en strookt met de regels van de privacy.

4 Kies je beeldmateriaal zorgvuldig.

Beelden zijn krachtig en verduidelijken veel maar kunnen ook stereotypes bevestigen of stigmatiserende associaties oproepen.

5 Bijzondere waakzaamheid is geboden als het gaat om criminele feiten.

Deze kunnen te maken hebben met een psychische of psychiatrische achtergrond. Maar lang niet iedereen met psychische problemen begaat criminele daden.

De vuistregels zes en zeven gaan over de frames in de verslaggeving over geestelijke (on-)gezondheid.

6 Pas op met de problematiserende frames over psychische aandoeningen.

Het gebruik van frames is bijna onvermijdelijk in de media: ze zijn nodig om snel en compact te kunnen communiceren over ingewikkelde aangelegenheden. Maar die frames hebben nadelen.

Kenmerkend is dat ze stukken van de waarheid bevatten, maar niet de (hele) waarheid zijn. Psychische aandoeningen en mensen met psychische aandoeningen worden vaak via problematiserende frames voorgesteld.

Professor Baldwin Van Gorp en zijn collega's van het Instituut voor Mediastudies van de KU Leuven beschreven vijf problematiserende frames die de media vaak gebruiken over psychische aandoeningen.

Het is begrijpelijk dat die problematiserende frames voorkomen in de media. Het zijn gedachtenpakketten die ook in de samenleving aanwezig zijn. En de feiten zoals ze op de nieuwstafels belanden, passen vaak in die frames.

Maar die frames zijn niet volledig en niet genuanceerd genoeg.
En als ze correct zijn in een individuele situatie, dan nog houdt het hanteren ervan de suggestie in dat ze altijd gelden, en dat is niet zo. Ze benadelen en discrimineren bovendien de mensen met een psychische kwetsbaarheid.
Vuistregel 6 luidt dan ook: pas heel erg op met problematiserende frames over de geestelijke gezondheidszorg.

7 Waarom deze frames dan niet meteen radicaal bannen?

Realistisch gezien zijn zulke frames haast niet te vermijden in de journalistiek die snel en compact moet zijn. Daarom is het aanbevolen ze te compenseren door het gebruik van deproblematiserende frames.
Dat is vuistregel 7.

Professor Van Gorp en zijn team ontwikkelden zeven deproblematiserende frames. Deze deproblematiserende frames zijn evenmin in alle omstandigheden juist, en ze bevatten ook maar een deel van de waarheid, maar ze compenseren het gebruik van de problematiserende frames.

5 FRAMES

ANGST VOOR HET ONBEKENDE
Psychische aandoeningen wekken angst op;
mensen met psychische aandoeningen zijn onvoorspelbaar,
ja zelfs gevaarlijk.

ZELFCONTROLE
Als ze maar zouden willen, kunnen mensen met psychische aandoeningen met wat meer wilskracht en zelfcontrole hun problemen en de problemen die ze veroorzaken bij anderen, makkelijk wegwerken.

HET MONSTER
De psychische aandoening is een monster
dat de controle over de patiënt overneemt en
dat altijd weer opnieuw kan toeslaan.

DE ZWAKSTE SCHAKEL
De persoon met een psychische aandoening
is een zwakke schakel en zal dit altijd blijven.

EEN GEMAKKELIJKE PROOI
De persoon met een psychische aandoening
is een gemakkelijke prooi, een slachtoffer van de industrie
van therapeuten en farmabedrijven.

7 COUNTERFRAMES

DE MOZAÏEK
Een psychische aandoening
is maar één facet van de persoonlijkheid.

EEN GEBROKEN BEEN
Een psychische aandoening
is een aandoening als een andere.

HET BIJZONDERE
Een psychiatrische aandoening is de uiting
van een bijzonder talent.

DE ONGENODE GAST
Zo'n aandoening is niet leuk,
je zit ermee, maar je kan ermee leven.

DE TOCHT
Wie een psychische aandoening heeft,
is op weg naar genezing en staat er niet alleen voor.

DE AARDVERSCHUIVING
Een psychische aandoening is een reactie op
een groot trauma en heeft een externe oorzaak,
buiten de persoon in kwestie.

DE KANARIE IN DE MIJN
Psychische aandoeningen worden veroorzaakt
door te hoge druk van de samenleving;
er moet vooral aan dat laatste worden gewerkt.

Meer informatie?

KBS-PUBLICATIE

Goed gek?! Anders spreken over geestelijke gezondheid

https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications/2017/20170510PP

www.geestelijkgezondvlaanderen.be

Deze site bevat ook een aantal aanbevelingen over omgaan met frames over geestelijke gezondheidszorg

DE JOURNALIST, SEPTEMBER 2017

"Berichten over geestelijke gezondheid: meer nuance graag".

https://journalist.be/publicaties/de-journalist/de-journalist-209

Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheid

www.vvgg.be

Fit in je hoofd, Goed in je vel

www.fitinjehoofd.be

Centra voor geestelijke gezondheidszorg

www.zorg-en-gezondheid.be

Voorzieningen voor geestelijke gezondheidszorg

Vlaams Actieplan Geestelijke Gezondheid

Zeven vuistregels voor een meer correcte en genuanceerde verslaggeving over geestelijke gezondheid

Ce dépliant est également disponible en français sous le titre : **Sept conseils pratiques pour une communication plus nuancée à propos de la santé mentale**

Een publicatie van de
Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21 - 1000 Brussel

REDACTEURS: **Guy Tegenbos en ervaringsdeskundigen in de geestelijke gezondheidszorg. Deze folder is gebaseerd op onderzoek van het Instituut voor Mediastudies, KULeuven, onder leiding van Prof. Dr. Baldwin Van Gorp.**

COÖRDINATIE VOOR DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING: **Gerrit Rauws, Tinne Vandensande, Yves Dario, Pascale Prête**

Deze publicatie kan gratis worden gedownload van onze website www.kbs-frb.be

Met de steun van de Nationale Loterij

www.kbs-frb.be

Wettelijk depot: D/2848/2018/27
Bestelnummer: 3614
November 2018

DESIGN : SIGNÉ LAZER.COM